

A Száhel-öv problémái

+

Nigéria

Tanácsok a feladatvégzés elé:

1. Olvassátok el mindannyian a kapott témák címeit!
2. Osszátok fel egymás között arányosan a témákat! (ismeritek egymás képességeit és érdeklődési körét)
3. A szétozott témákat külön-külön dolgozzátok ki... azaz olvassátok el a kapott forrásokat, és szükség esetén kutakodjatok még az interneten! Képekkel, videókkal fel tudjátok dobni az előadást.
4. Mindenki foglalja össze magának, hogy mit tudott meg, mi a téma lényege, majd ezt írja le egy Word dokumentumba!
5. Tartsatok egy megbeszélést (pl. videóbeszélgetést), és meséljétek el egymásnak, hogy miről olvastatok, mit tudtatok meg a saját témában!
6. Készítsétek el a prezentációt!
7. Próbáljátok el a prezentációt!
8. Adjátok elő a prezentációt, és tanítsátok meg az többi osztálytársatoknak a témákat!
9. Előadás után, a tanári visszajelzés alapján, vizsgáljátok meg az elkészített összefoglalókat, javítsátok ki, ha valahol hibáztatok!
10. Egyesítsétek a külön-külön elkészített Word dokumentumot és a csapat egyik tagja töltsse fel a Moodle felületére!

1. ÉGHAJLATI PROBLÉMÁK

1. forrás

A Szaharának nincs éles déli határa, szinte észrevétlenül megy át a száraz szavannák világába. Az átmeneti peremvidéken, a Száhel-övben az év nagy részében szárazság tombol.

Az elmúlt évtizedekben a Száhel-övben jelentős mértékben csökkent az évi átlagos csapadékmennyiség. Emiatt az élelmezésben fontos szerepet játszó cirokból és kölesből egyre kevesebb termett. Ráadásul a csapadék eloszlása egyre szélsőségesebbé vált. A kevés csapadék miatt a felszín alatti vizek egyre mélyebben raktározódnak. A kutak ezért sokszor elapadnak.

2. forrás

„Afrika gyorsabban melegszik, mint a többi földrész, az Egyenlítőhöz közeli területen ez a hatás pedig még erősebb - közölte a professzor, aki úgy látja, ha nem csökken érdemben a kibocsátás, a kontinens képtelen lesz a szükséges élelmiszer és olyan hagyományos exportcikkre, mint a kávé, tea, kakaó hatékony előállítására.

Karamoko Diarra saját hazájából, Szenegálból hozott példát említve kifejtette, a csapadék rendszertelensége kihat a növénytermesztésre, és ezt a helyzetet súlyosbítja az új kártevők megjelenése is. A csökkenő termés miatt a lakosság elköltözik szülőföldjéről, a vidéki területekről először a városokba, ahonnan pedig Európába.

Az állattenyésztésben is egyre nagyobb gondot okoz a vízhiány, ahogy a halászatra is nagy mértékben kihat a klímaváltozás, ez a közösségek elszegényedését eredményezi - mondta a kutató, hozzátéve: az Európába érkező migránsok között sokan vannak munkájukat elvesztő halászok.” Forrás: [link](#)

3. forrás

Az éghajlat átalakulása különösen tetten érhető az afrikai kontinens esetében, amely különféle okok miatt a jelenlegi klímaváltozás által leginkább sújtott földrész. A kontinens esetében sokkal nyilvánvalóbbak a negatív hatások: mivel a kontinens 60 %-a sivatagi vagy száraz éghajlatú, ezért a kisebb változások is súlyosan érintik az itteni természeti rendszert. Különösen nagy súllyal esik a latba, hogy a kontinens lakosságának még ma is 70%-át adják a földművelésből élő kistermelők, akik minimális tartalékokkal rendelkeznek ahhoz, hogy alkalmazkodjanak a változó körülményekhez.

Az ENSZ szakosított szerve, az IFAD (Nemzetközi Alap a Mezőgazdaság Fejlesztésére) 2010-es becslései alapján 2020-ig csak Afrikában 75 és 250 millió fő közé lesz tehető azok száma, akik a felmelegedés miatt nem jutnak majd hozzá elegendő vízforráshoz, ami súlyosan érinti az élelmiszerbiztonságot is. Figyelembe véve az elmúlt évek nagy aszályait, ezek nem a valóságtól elrugaszkodott számok: a 2011 és 2012 közötti kelet-afrikai aszály 13,3 millió embert érintett, Szomáliában pedig 260 000 ember halálához vezetett; a 2015-ös újabb szárazság miatt csak Etiópiában 8,3 millió ember szorult ellátásra; 2016-ban az El Nino éghajlati jelenséget kísérő aszályok miatt Afrika-szerte 50 millió ember szorult élelmiszer-segélyre. 2017-ben ez a szám még mindig 38 millió fő volt, 17 országot érintve. Egyes államokban – mint Szomália vagy Dél-Szudán – a lakosság fele szorult ellátásra. Bár az élelmiszerhiányban nagy szerepet játszottak olyan emberi tényezők, mint a fegyveres konfliktusok (Szomália, Dél-Szudán) vagy a nem megfelelően működtetett tervgazdasági rendszer (Eritrea), még a viszonylag rugalmas és megfelelő adottságokkal bíró országok is komoly kihívásokkal küszködtek, mint Kenya vagy Etiópia.

Afrikában – különösen a Száhelhez hasonló száraz övekben – sohasem voltak ritkák az aszályok és az azt követő nélkülözés. „Ha két vagy három egymást követő évben nem esik elegendő csapadék – ami tíz- vagy húszévente legalább egyszer megtörténik – az mindig éhínséghez és járványhoz vezet.

a 20. század, tehát a nagy népességrobbanás és „fejlesztések” előtt maga a föld is jobban ellenállt a szárazságnak, mivel a legelőket nem legeltették túl, kevesebb fát vágtak ki tűzifának, építőanyagnak. (...) Az erdők és a fás szavannák ezért sokkal inkább képesek voltak a regenerálódásra.”

Ezzel tehát el is érkeztünk a kontinens problémái kapcsán rendszeresen emlegetett túlnépesedéshez, ami rávilágít az egyes faktorok közti összekapcsolódásra: ha a kontinensen ma is csupán a 20. század eleji népesség, nagyjából 70–100 millió ember élne, valószínűleg nem okozna problémát a klímaváltozás. Csakhogy Afrika lakossága száz év alatt 1,2 milliárd főre növekedett. A 2015-ös ENSZ-statisztikák alapján pedig 2050-re 2,5 milliárd, 2100-ra 4,4 milliárd ember él majd a kontinensen. Ráadásul a jelenlegi népesség fele 15 évnél fiatalabb. Bár a fiatal népesség friss dinamizmust is visz a gazdasági folyamatok élénkítésébe, ekkora embertömeg napi ellátása, munkába állítása, szociális ellátása óriási kihívások elé állítja az afrikai államokat...

2. TÚLLEGETTETÉS, ELSIVATAGOSODÁS

1. forrás

A Szaharának nincs éles déli határa, szinte észrevétlenül megy át a száraz szavannák világába. Az átmeneti peremvidéken, a Száhel-övben az év nagy részében szárazság tombol.

A növekvő számú népesség újabb és újabb területek művelésbe vonását igényelte. Azért, hogy művelhető területet hozzanak létre, a növényzet nagy részét kiirtották. A megmaradt fákat, bokrokat pedig kunyhók és kerítések építésére használják fel, vagy tűzifaként elégetik. Ezzel a sivatag terjeszkedését gátló növényzetet szinte teljesen kipusztították. Ráadásul a nomádok egyre több állatot tartanak (4.8.).

A leírt folyamat a túllegeltetés által okozott elsivatagosodás. Az elsivatagosodás rendkívül súlyos élelmezési válsághoz vezetett. A Száhel-övben napjainkban is több millióan éheznek. Ezért szokták e térséget

4.8. A hatalmasra duzzadt állatállomány mindent lelehel

4.9. Élelemsegélyre várakozók
Figyeld meg, hogyan „írja alá” az asszony a segélykérő a papírt! Mire utal ez?

éhségövnnek nevezni. A legyengült emberek szervezete kevésbé ellenálló a betegségekkel szemben. A napi túlélést csupán a nemzetközi szervezetek élelmiszersegélyei biztosítják (4.9.). Ez azonban „csak” pillanatnyi megoldást jelent.

A pásztorok, az állatok száraz években történő nagyarányú elhullására számítva a szükségesnél többet igyekeznek belőlük tartani, remélve, hogy többszörösen élnek túl a szárazságot. Így alakult ki az ördögi kör: a túl sok állat egyre inkább túllengi a legelőt és egyre kisebbé válik a nomádok túlélési esélye. Emberek és állatok milliói halnak éhen egyes szokásosnál is szárazabb aszályos évben.

A nomád népek nem csak a népességszám növekedése miatt tartanak egyre több állatot. Náluk ugyanis a tekintélyt az állatállomány nagysága adja. (Míg a fejlett országokban a ház, az autó, a telefon stb. árulkodik a tulajdonosának anyagi helyzetéről, addig itt az állatok száma az értékmérő.) A nyájak lelegetik a gyér növényzetet. Ráadásul, mivel sok az állat, a növényzet pedig kevés, nem hagynak elég időt ahhoz, hogy a lelegetett területen a növényzet megerősödjön, a fű újrasarjadjon. Az állatok mindemellett a patáikkal fellazítják a felszínt, melyet így a szél könnyedén el tud szállítani.

Az elsivatagosodás maga nem egy új jelenség, de jelentős mértékben megnőtt és felgyorsult a népesség számának növekedésével. Ilyen terület pl. a Száhel-öv és a Szahara északi része. Évente kb. 100 ezer hektár termőterület szűnik így meg Afrikában.

A 20. század, tehát a nagy népességrobbanás és „fejlesztések” előtt maga a föld is jobban ellenállt a szárazságnak, mivel a legelőket nem legeltették túl, kevesebb fát vágtak ki tűzifának, építőanyagként. (...) Az erdők és a fás szavannák ezért sokkal inkább képesek voltak a regenerálódásra.

2. forrás

A Nagy Zöld fal:

https://nepszava.hu/3031998_nagy-zold-fal-az-elsivatagosodas-vedogatja

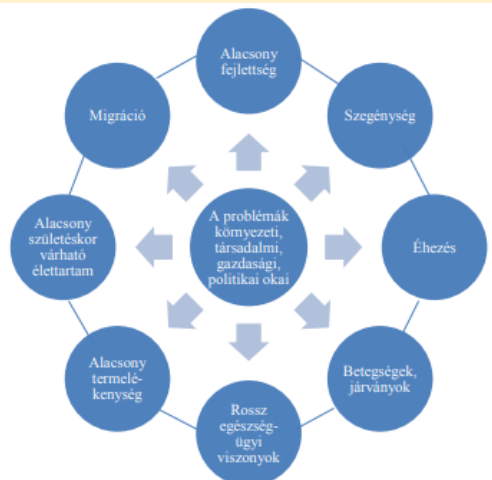
3. TÁRSADALMI PROBLÉMÁK

1. forrás

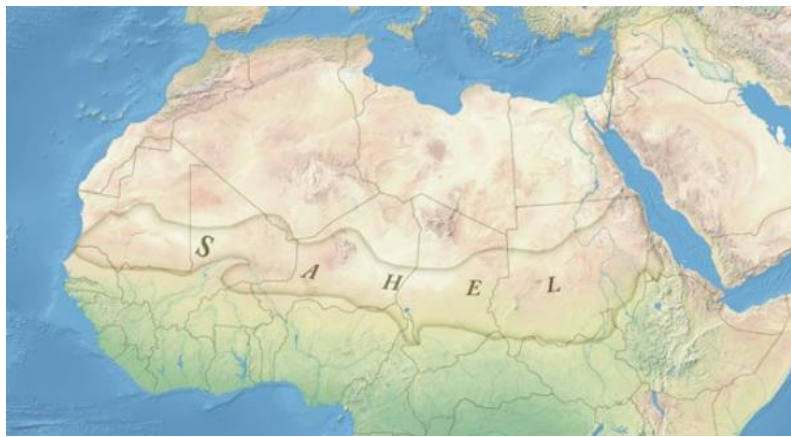
A Szaharának nincs éles déli határa, szinte észrevétlenül megy át a száraz szavannák világába. Az átmeneti peremvidéken, a Száhel-övben az év nagy részében szárazság tombol. Ezen a területen összpontosul minden probléma, ami Afrikával kapcsolatban eszünkbe juthat (2. ábra).

A Száhel-öv a Szaharától délre fekvő félsivatagos terület, mely Szenegáltól Szudánig keresztülszeli Afrikát (1. ábra). A terület átmenetet képez a Szahara sivataga, illetve a csapadékosabb szavanna között.

A XX. században a népesség ugrásszerű növekedése miatti növekvő kihasználtság, valamint a klímaváltozás együttes eredményeként az elsivatagosodás jelentős mértékben kezdte sújtani az érintett területeket. Az emberi tevékenység komoly károkat okozott. (A fás területeket építési anyagnak vagy tűzifának feldolgozták, helyüket a mezőgazdasági növények vették át, míg a füves területeket a növekvő állatállomány legelte le. A csapadék és a szél ezt követően lepusztította, elhordta a termékeny réteget a talajról, így annak jelentős része művelhetetlenné vált.) A változások az 1970-es években már kiugró problémákhoz vezettek. A hosszan tartó szárazság (1972-ben például sok helyen egyáltalán nem volt csapadék) oda vezetett, hogy a növényzet jelentős károkat szenvedett, a szarvasmarha állomány 50–70%-a elpusztult, a Szahara területe kb. 100 kilométert húzódott délre. Az **éhínség és a betegségek** 1973-ban körülbelül 100 000 ember halálát okozták. Az 1980-as években a szárazság annak ellenére is tovább

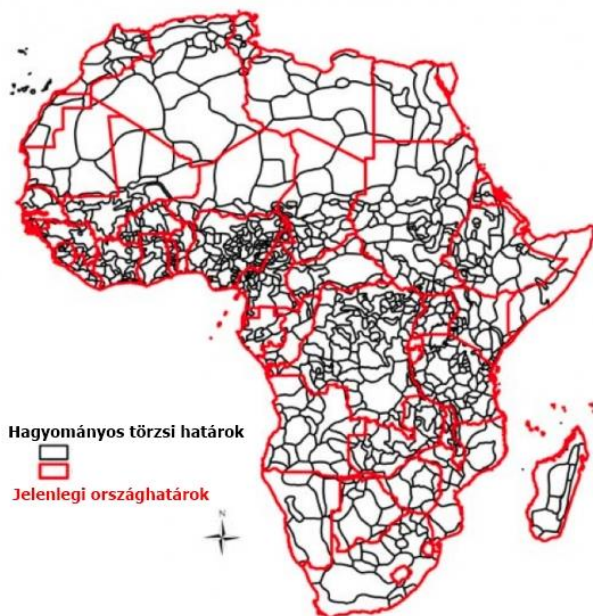
súlyosbodott, hogy egyes kormányok erdőtelepítésbe kezdtek a károk csökkentése érdekében. Napjainkra a krízis tovább növekedett. 2016-ra a térségben éhezők száma várhatóan eléri a 23,5 millió főt, ebből 6 millió fő azonnali segítségre szorul. Bár az előrejelzések szerint ez évben növekedhet az előállított élelmiszer mennyisége, ez csak enyhíteni tudja az élelmiszerhiányt. Az alultápláltság nagyjából 7,2 millió öt év alatti gyermeket, várandós vagy szülés után lévő nőt érint. A gyermekek közül 1,9 millió, a nők közül 1,3 millió szorul orvosi segítségre a kóros alultápláltság miatt.

A Száhel-öv a világ egyik **legszegényebb** régiója. Itt található Szenegál, Mauritánia, Mali, Burkina Faso, Niger, Csád, Szudán, valamint érinti Nigéria, Délszudán, Algéria és Eritrea bizonyos részeit. Az érintett országok lakosainak száma meghaladja a 127 millió főt. A demográfiai tendenciák alapján a népesség rohamosan növekszik, 2030-ra elérheti a 200 millió főt, 2050-re pedig már 340 millió fős lakosságot jeleznek előre. Ezáltal a túlnépesedés is gondot okoz... aminek következménye, hogy ugyanannyi mennyiségű ételt több ember között kell szétosztani...

A népesség **egészségi állapotát** jól jellemzi a várható élettartam, mely átlagosan 58,6 év, valamint a gyermekhalandóság, ami pedig 1000 főre vetítve átlagosan 64 gyermeket (6,4%) jelent, azaz 1000 születő gyermekből 64 halottan kerül a világra. Mindkét értékben kimagaslóan rossz Csád helyzete 51 éves várható élettartammal és 9,5%-os gyermekhalandósággal.

A klímaváltozás okozta nehézségek, kiegészülve a népesedési problémákkal és a gyenge állami szereplőkkel, csak tovább fokozzák a termőföldért és ivóvízért folytatott harcot a különböző közösségek között. Ennek példája, hogy az északi, főként legeltetéssel foglalkozó törzsek fokozatosan dél irányba vándorolnak, ahol viszont a földműveléssel foglalkozó népesség, a minél nagyobb termelés érdekében észak felé terjeszti ki a megművelt területeket. Ez az ellentét az élelmiszerhiány mellett fokozatosan társadalmi ellentétekhez és **konfliktusokhoz** vezethet. **Konfliktus jelent még**, hogy Afrika országainak (vele együtt a Száhel-öv országainak) határai nem hasonlítanak a nemzetállamok határaitra. Az alapvetően törzsi alapon szerveződő társadalmak a korábbi gyarmatosítók és nagyhatalmak döntései alapján olyan államalakulatokba kényszerültek, ahol sem nemzeti, sem területi egység nem jött létre. A határok kijelölése során nem vették figyelembe a hagyományos törzsi területeket és a hagyományos vándorló életmódot folytató népesség folyamatos mozgását. A korábban nomád vagy félnomád életmódot folytató csoportok központi kormányzás alatt álló helyhez kötött életmódra kényszerültek. Szomália, Ruanda és Szudán csak néhány példa arra, hogy a törzsi ellentétek és a területi követelések milyen konfliktusokat okozhatnak.

Afrika törzsi és államhatárai

Az éghajlatváltozás okozta népességmozgás, másnéven **klímamigráció**, melynek összetettségét mutatja, hogy nem csak a klímaváltozás miatt rosszabbodó egészségügy és élelmezés (az aszályok és elsivatagosodás miatt)

jelentenek problémát, hanem a kibocsátó területeken (ahonnan elvándorolnak) felerősödnek az erőszakos bűnesetek száma is.

Például az Etiópiában élő oromó és szomáli népcsoportok nem csak a közöttük lévő ellentétek miatt támadtak egymásra 2017 őszén... a tartós aszály, az élelmiszerárak növekedése, az állatállomány pusztulása mind arra ösztökölte a feleket, hogy régi sérelmeiket elővéve a szomszéd nép kárára biztosítsák megélhetésüket. Mindez azért is ad okot az aggodalomra, mert míg a halálos áldozatok száma néhány száz fő körül mozog, a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) becslései szerint az elmúlt hónapokban egymillió ember hagyta el lakóhelyét...

Ezekkel a problémákkal Afrika egyedül nem tud megbirkózni, a fejlett nyugati világ humanitárius segítségére, de legfőképpen anyagi tőkéjére, fejlett egészségügyi ellátására szorul. A kiutat, a munkát-adó, exportösztönző gazdasági tevékenységek telepítése jelentené a térségben, ami hasznot hozna az ittélőknek, hosszútávon biztosítaná az anyagi fedezetet az élelmiszerek saját megtermelésére, és az inséges időszakokban az élelmiszerek behozatalát is fedezné.

2. forrás

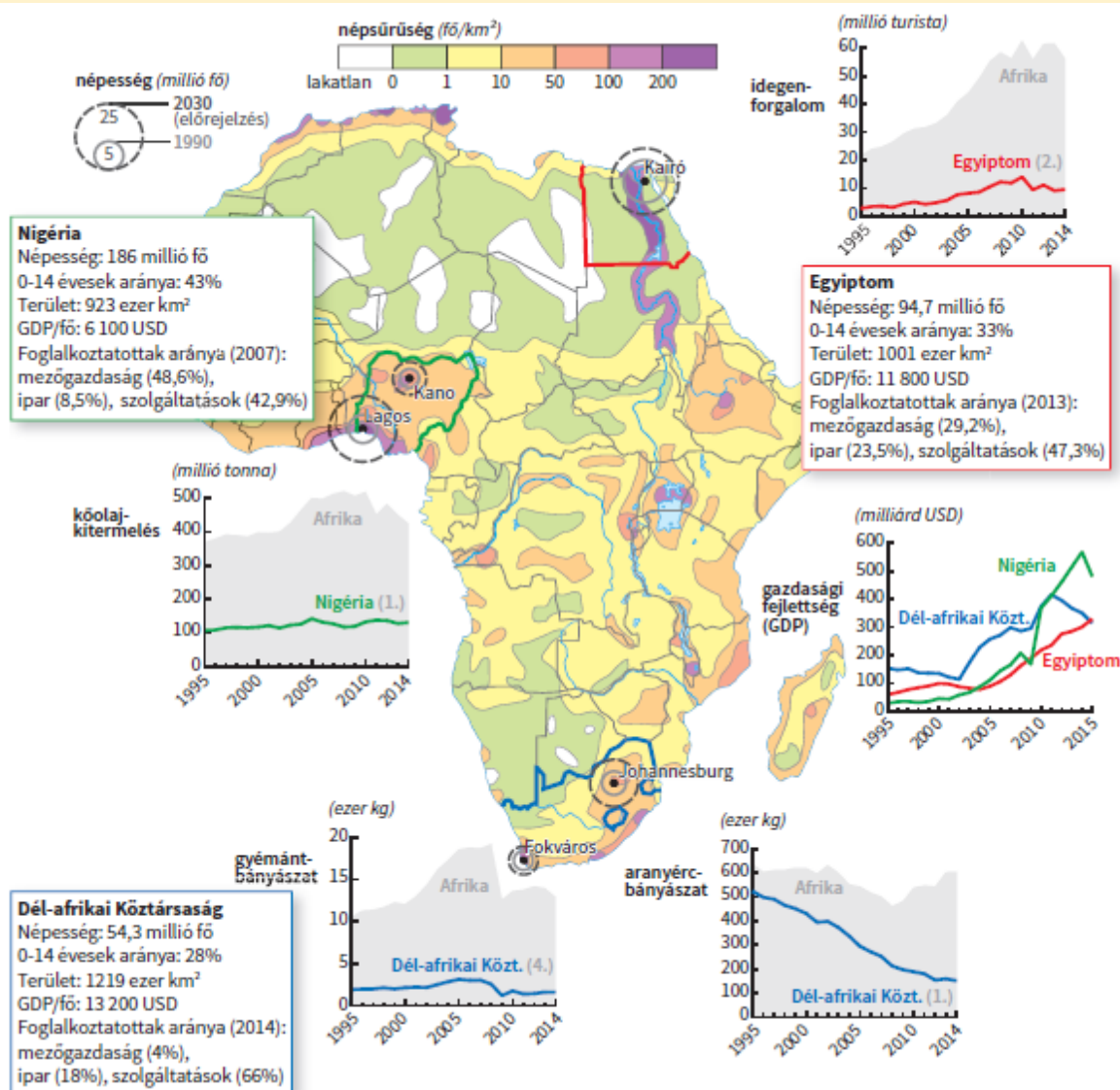
<https://piacesprofit.hu/klimablog/kitalalnad-hany-millioan-valhatnak-menekultekke-fegyveres-konfliktus-es-ehezes-miatt/>

<https://piacesprofit.hu/klimablog/kitalalnad-hany-millioan-valhatnak-menekultekke-fegyveres-konfliktus-es-ehezes-miatt/2/>

<https://piacesprofit.hu/klimablog/kitalalnad-hany-millioan-valhatnak-menekultekke-fegyveres-konfliktus-es-ehezes-miatt/3/>

4. NIGÉRIA

1. forrás

2. forrás

3. Az ellentmondásos Nigéria

A szemelvények elolvasása után gyűjtsd össze az ország megoldandó problémáit!

Nigéria számára egyre nagyobb terhet jelent az élelmiszer-behozatal csökkentése, ezzel párhuzamosan a hazai élelmiszertermelés jelentős növelése, a lakosság keresztény és muzulmán közösségeinek békés egymás mellett élésének biztosítása, a különböző vallási-politikai alapon működő szélsőséges szervezetek elleni eredményes fellépés is. Ésszerűbb vízgazdálkodásra lenne szükség elsősorban a szárazabb, északi országrészen. Itt nem feltétlenül csak új létesítmények kivitelezéséről lehet szó, hanem a meglévők jobb kihasználásáról is. Gyakori, hogy különösen a száraz időszak idején a villamosenergia-szolgáltatás országszerte akadózik. Ezért az intézmények és a lakosság jelentős része is benzines áramfejlesztőt használ.

(A Földrajzi Közlemények nyomán, 2016)

5.4. Lagos kikötője

A népszámlálások nem tudnak lépést tartani azzal a tempóval, ahogy Lagos népessége gyarapodik. Az ország kereskedelmi központjának ma mintegy 13-18 millió lakosa lehet. Nigéria gazdasága átalakult: a bankszektor, a távközlés és a szolgáltatóipar gyorsan fejlődik, a bányászat jelentősége viszont csökken.

(Forrás: National Geographic, 2015/1)

Az országok jellemzésének szempontjait a munkafüzetben találod.

3. forrás

Nigéria ásványkincsekben igen gazdag. Az ország középső részén emelkedő fennsík sokféle ércet tartalmaz, nagy részük azonban még érintetlenül rejtőzik a föld mélyében. A Niger deltavidékén és a sekély tengerparti vizek alatt hatalmas kőolaj- és földgáztelepek húzódnak. Nigéria a kontinens legnagyobb kőolajtermelője (2000-ben 103 millió tonna). Az export több mint 90%-át a kőolaj teszi ki. A kőolajból származó bevételek komoly esélyt adhatnak Nigériának a gyors gazdasági fejlődésre, persze csak ha okosan használják fel azokat. A kőolaj-jövedelmek nagy részét azonban hosszú időn keresztül a szűk uralkodó réteg luxusigényeinek kielégítésére fordították. Ma már többet fordítanak új beruházásokra, gyárak, üzemek, utak stb. építésére. A több évszázados hagyományokkal rendelkező nigériai házi- és kézműipar ma is sok embert foglalkoztat, és fontos szerepet játszik a lakosság napi szükségleteinek kielégítésében. A gyáripar viszont nehézkesen fejlődik; a kereső népesség mindössze 4-5%-ának biztosít munkát. A modern ipar megteremtését a munkaerő szakképzetlensége is nehezíti. A felnőtt lakosság közel fele írástudatlan. Az elmúlt évtizedekben ugyan 24 egyetemet alapítottak Nigériában (ez kimagasló Fekete-Afrikában), de az alapfokú képzés még komoly fejlesztésre szorul. (A tanköteles korú nigériai gyermekeknek csupán 70%-a jár iskolába.)

4. forrás

<http://utikritika.hu/afrika/nigeria>